

C/2024/5368

17.9.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Έγκριση μιας Γαλάζιας Συμφωνίας της ΕΕ
λαμβανομένης υπόψη της αγροτικής ανάπτυξης και της γεωργίας στις περιφέρειες της ΕΕ
(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/5368)

Εισηγητής: Karl VANLOUWE (BE/EA), Αιρετό μέλος περιφερειακής συνέλευσης: Φλαμανδικό Κοινοβούλιο

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Εισαγωγή

- Θεωρεί ότι το νερό θα πρέπει να αναγνωριστεί ως στρατηγική προτεραιότητα στο νέο πολυετές δημοσιονομικό πρόγραμμα 2028-2034 και ζητεί τη δημιουργία μιας Γαλάζιας Συμφωνίας της ΕΕ, με ειδική έμφαση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη στήριξη των αγροτικών περιοχών στη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, συμπληρωματικά προς την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, στην οποία η λειψυδρία και η ξηρασία αναγνωρίζονται ήδη ως προτεραιότητα. Τα ζητήματα αυτά έχουν αποτυπωθεί σε διάφορες σημαντικές ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως στη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (2021), στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία (2020) και στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.
- Επισημαίνει ότι το νερό, η πηγή της ζωής, είναι απαραίτητο για τη διατήρηση κάθε πτυχής της ύπαρξης. Το νερό είναι ζωτικής σημασίας για την ανθρώπινη επιβίωση, την υγεία, την παραγωγή τροφίμων και τη στήριξη των οικοσυστημάτων, ενώ διαδραματίζει επίσης καιριο ρόλο στη ρύθμιση του κλίματος. Παρά τη σημασία του ως αναντικατάστατου, το νερό αντιμετωπίζει πολυάριθμες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης από βιομηχανικά χημικά προϊόντα, φυτοφάρμακα, θρεπτικές ουσίες, φαρμακευτικά προϊόντα καθώς και του συνολικού αντίκτυπου της κλιματικής αλλαγής.
- Υπενθυμίζει την έμφαση που αποδίδει ο ΟΗΕ στον καιριο ρόλο που διαδραματίζει ένα ασφαλές, καθαρό, υγιές και βιώσιμο περιβάλλον για την προάσπιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στη ζωή, την υγεία, την τροφή και το νερό, και αναγνωρίζει ότι η απώλεια βασικών υπηρεσιών οικοσυστήματος, όπως το πόσιμο νερό και η βιοποικιλότητα, υπονομεύει τα δικαιώματα αυτά, μειώνοντας για παράδειγμα τη γεωργική και την αλιευτική παραγωγή, επηρεάζοντας αρνητικά την υγεία ή αφαιρώντας τα φυσικά φίλτρα στον κύκλο του νερού.
- Τονίζει ότι η κλιματική αλλαγή και η αύξηση των θερμοκρασιών είναι βέβαιο ότι θα ασκήσουν περαιτέρω πίεση στην υδροδότηση της Ευρώπης. Αναγνωρίζει τη σημασία της προστασίας των περιορισμένων πηγών γλυκών υδάτων από τη ρύπανση και της διασφάλισης της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, ιδίως στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και της ενέργειας. Η προστασία των υδάτων και η ορθολογική χρήση τους θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα της ΕΕ.
- Προτρέπει πάραυτα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε πραγματικό διάλογο με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, τους οικονομικούς φορείς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για την προετοιμασία του εδάφους προς μια φιλόδοξη και ολιστική ευρωπαϊκή στρατηγική για τα ύδατα, καλεί δε τα κράτη μέλη να αναπτύξουν αποτελεσματικά και βιώσιμα σχέδια διαχείρισης της ξηρασίας και να τα συντονίσουν ή να τα ενσωματώσουν στα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού της οδηγίας-πλαίσου για τα ύδατα⁽¹⁾.
- Φρονεί ότι το νερό είναι θεμελιώδης πόρος για την ανθρώπινη υγεία, τη βιοποικιλότητα και για κάθε μορφή οικονομικής δραστηριότητας (γεωργία, βιομηχανία, τουρισμό κ.λπ.). Η ΕΕ πρέπει να μεριμνήσει ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι οι χρήστες έχουν επαρκή πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό, αλλά και να δρομολογήσει επίσης εκστρατείες έρευνας, καινοτομίας και ενημέρωσης εντός ευρωπαϊκού πλαισίου, προκειμένου να προωθήσει τη λελογισμένη και αποδοτική χρήση του νερού.
- Υπογραμμίζει την ανάγκη για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με την ανθεκτικότητα των υδάτων προς αντιμετώπιση της ρύπανσης των υδάτων, της λειψυδρίας, των καταστροφικών πλημμυρών και της απώλειας βιοποικιλότητας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα τοπικά, περιφερειακά —ιδίως γεωγραφικά και κλιματικά— καθώς και τα βιομηχανικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά κάθε κράτους μέλους. Τα προβλήματα ύδρευσης διαφέρουν μεταξύ κάθε περιφέρειας και κάθε δήμου, επομένως είναι σημαντικό τα μέτρα να είναι προσαρμοσμένα στις τοπικές και τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες.

⁽¹⁾ Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).

8. Επισημαίνει ότι οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το νερό είναι πολλαπλοί: η υπεραφθονία ή η λειψυδρία, όπως και η ρύπανση, είναι παράγοντες που διαταράσσουν τα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και, συνεπώς, όλους τους λειτουργικούς τομείς της κοινωνίας. Η εξασφάλιση συνοχής των πολιτικών στους τομείς της διαχείρισης των υδάτων, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της αποκατάστασης των φυσικών κύκλων του νερού και της μείωσης του κινδύνου καταστροφών (ως προς τα ύδατα) είναι ουσιαστικής σημασίας για τον έλεγχο των κινδύνων για τα ύδατα. Οι λύσεις που βασίζονται στη φύση, η επαναχρησιμοποίηση των υδάτων και οι νέες βιώσιμες μέθοδοι άντλησης υδάτων συνιστούν ουσιαστικό μέρος της διαχείρισης των υδάτων που θα πρέπει να προωθηθεί στο μέλλον, χωρίς να παραβλέπεται η ανάγκη για τεχνική και επιστημονική πρόοδο για την πρόληψη των δυσμενών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στο περιβάλλον και την υγεία του ανθρώπου και των ζώων.
9. Επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), η λειψυδρία επηρέασε το 29 % του εδάφους της ΕΕ κατά τη διάρκεια τουλάχιστον μιας εποχής το 2019. Όταν μια περιοχή υφίσταται καταπόνηση των υδατινών πόρων, τίθεται σε κίνδυνο τόσο η ατομική οικιακή χρήση όσο και οι οικονομικές δραστηριότητες όλων των τομέων.
10. Επισημαίνει ότι την τελευταία πενταετία η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει υποστεί σοβαρή ξηρασία. Επί του παρόντος, πάνω από το ένα τέταρτο του εδάφους της ΕΕ βρίσκεται υπό καθεστώς προειδοποίησης για ξηρασία, ιδίως στην Ιβηρική Χερσόνησο, γεγονός που καταδεικνύει ότι το πλανητικό όριο για τα γλυκά ύδατα έχει ήδη υπερβεί τα ασφαλή όρια, συμπεριλαμβανομένου του νερού που διατίθεται στα φυτά.
11. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο 2024-2029 να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη και φιλόδοξη στρατηγική για την έξυπνη χρήση των υδάτων, η οποία θα καταστεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την ευρωπαϊκή μας αυτονομία παράλληλα με τις στρατηγικές για την ενέργεια και τις κρίσιμες πρώτες ύλες.
12. Ζητεί τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πλατφόρμας για τα ύδατα που θα παρέχει τη δυνατότητα στις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές και υπηρεσίες που βρίσκονται στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού να συνεργάζονται στο πλαίσιο της πολιτικής για τα ύδατα, για παράδειγμα μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας. Οι περιφέρειες πρέπει να είναι σε θέση να συντονίζουν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα έργα υποδομών ύδρευσης. Επιπλέον, η εν λόγω πλατφόρμα θα πρέπει επίσης να στηρίζει καινοτόμα έργα στον τομέα των υδάτων και την ανταλλαγή πληροφοριών. Τονίζει την ανάγκη ενεργού συμμετοχής των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, των γεωργών και των ενδιαφερόμενων φορέων του κλάδου στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η πολιτική για τα ύδατα και η διαχείριση καταστροφών ευθυγραμμίζονται αποτελεσματικά με τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.
13. Διαπιστώνει την ανάγκη όχι μόνο για στήριξη της καινοτομίας και της διαχείρισης των υδάτων, αλλά και για βιώσιμη διαχείριση των υδατινών πόρων μας με την εφαρμογή λύσεων που βασίζονται στη φύση: μέσω μέτρων όπως η αποκατάσταση υγροτόπων και η δημιουργία ζωνών προστασίας, θα αποκαταστήσουμε τον ρόλο φυσικού σπόγγου της φύσης, ο οποίος συμβάλλει στην άμβλυνση και τη μερική πρόληψη των ακραίων συνεπειών των υδατικών καταστροφών.
14. Παραπέμπει εκ νέου στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα^(?). Υπενθυμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποβλέπει στην αύξηση της ανθεκτικότητας των υδατικών συστημάτων και στην προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων μέσω της ενίσχυσης της συνοχής των πολιτικών στο πλαίσιο της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα.

Συντονισμός και παρακολούθηση της διαχείρισης των υδάτων για μια αποδοτικότερη γεωργία

15. Τονίζει ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού είναι αλληλεξαρτώμενες^(?). Τα έργα υποδομών ύδρευσης πρέπει να υλοποιούνται σε διαβούλευση με τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες και δήμους στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού, κατά δε την κατασκευή τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οικολογικές ανάγκες του εδάφους και της φύσης. Θα πρέπει να καθιερωθεί ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις περιφερειακές πλατφόρμες διαβούλευσης και τις πλατφόρμες διαβούλευσης σε ολόκληρη την ΕΕ, όπως η «Διεθνής Επιτροπή για τα Δέλτα και τις Παράκτιες Περιοχές» (IPDC), που θα παρέχει στα επιμέρους κράτη μέλη και στις επιμέρους τοπικές και περιφερειακές αρχές τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν γνώσεις και να υλοποιούν δράσεις παρακολούθησης^(*). Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, λόγω των εντονότερων ακραίων καιρικών φαινομένων (μεγαλύτερων περιόδων βροχής, μεγαλύτερων περιόδων ξηρασίας), τα νερά από τις βροχοπτώσεις πρέπει να αποθηκεύονται, π.χ. σε ταμειυτήρες, ώστε να είναι άμεσα διαθέσιμα για όλους τους σκοπούς ή να είναι σε θέση να αναπληρώνουν τα αποθέματα υπόγειων υδάτων. Οι ταμειυτήρες, τα συστήματα συλλογής, οι διαφορετικά διαμορφωμένες επιφανειακές δομές (και στις πόλεις) θα πρέπει να επιτρέπουν την αργή διήθηση των βροχοπτώσεων στο έδαφος αντί τη γρήγορη διχέτευσή τους στο αποχετευτικό σύστημα. Αυτό θα συμβάλει επίσης στην αποφυγή πλημμυρών στη χειρότερη περίπτωση. Ως εκ τούτου, είναι προτιμότερο να δοθεί προτεραιότητα σε πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων που διατηρούν τα οικοσυστήματα γλυκών υδάτων και αποφεύγουν την εξάρτηση αποκλειστικά από ταμειυτήρες για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ασφάλειας των υδάτων. Είναι σημαντικό να δοθεί στρατηγική αξία στη διαχείριση των υδάτων και, στο πλαίσιο αυτό, να προσαρμοστούν οι προσδοκίες και οι απαιτήσεις όσον αφορά τα διάφορα είδη χρήσης των υδάτων.

^(?) Έκθεση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, της οδηγίας για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος και της οδηγίας για τις πλημμύρες.

^(*) Ειδική έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) για την κλιματική αλλαγή και τη γη, 2020.

^(*) <https://www.deltatares.nl/en/news/international-panel-on-deltas-coastal-areas-and-islands-officially-launched-at-un-2023-water-conference>.

16. Επιβεβαιώνει ότι η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα —η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να καταρτίζουν σχέδια διαχείρισης για κάθε λεκάνη απορροής ποταμού— αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με τα ύδατα και την προώθηση της βιώσιμης χρήσης των υδάτων· θεωρεί ωστόσο ότι η εφαρμογή της είναι αργή και ανεπαρκώς ενσωματωμένη σε άλλες πολιτικές και τομείς. Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα θα έπρεπε να επιβάλλει στα κράτη μέλη και στις τοπικές και περιφερειακές αρχές να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση και τη διευκόλυνση της διασυννοιακής συνεργασίας μεταξύ τοπικών φορέων και στις στρατηγικές και τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των φορέων της ίδιας λεκάνης απορροής ποταμού, καθώς και του συντονισμού των περιφερειακών και των τοπικών δράσεων για την επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων και την προώθηση της εφαρμογής των πολιτικών για τα ύδατα. Τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, οι συνθήκες και τα χαρακτηριστικά του τοπικού και του περιφερειακού επιπέδου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων, αποδιδόμενης επίσης ιδιαίτερης προσοχής στις ενδοκοινοτικές λεκάνες. Τα στοιχεία αυτά θα οδηγήσουν σε καλύτερη ολοκλήρωση της πολιτικής για τα ύδατα, με βάση μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή, που θα λαμβάνει υπόψη τη σχέση μεταξύ νερού και γεωργίας, η οποία επηρεάζει σημαντικά την κοινωνικοοικονομική δομή των αγροτικών περιοχών.

17. Τονίζει ότι δεν είναι τόσο η έλλειψη χρηματοδότησης, αλλά επίσης η έλλειψη διαχείρισης και στοχευμένου συντονισμού, που επιβραδύνει τη βιωσιμότητα των υδάτων και την ανάπτυξη υποδομών ύδρευσης. Η εφαρμογή της πολιτικής και των έργων για τα ύδατα είναι εξίσου σημαντική με τη διαθεσιμότητα κατάλληλης και σταθερής πηγής χρηματοδότησης.

18. Ζητεί να αυξηθεί η χρηματοδοτική στήριξη προς τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, με ιδιαίτερη έμφαση σε βιώσιμους μηχανισμούς χρηματοδότησης που στηρίζουν τις αγροτικές περιοχές και τους γεωργούς, τονίζοντας την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό των περιφερειακών ταμείων και χρηματοδοτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων του LIFE Europe, του Interreg, του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και της χρηματοδοτικής εργαλειοθήκης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγονται οι ακραίες καιρικές συνθήκες και την προώθηση μακροπρόθεσμων λύσεων διαχείρισης των υδάτων.

19. Διαπιστώνει ότι, παρά την υφιστάμενη κοινή γεωργική πολιτική, οι πολιτικές και η διαχείριση των υδάτων διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, όπως και η χρήση του νερού. Η τελευταία, όπως και οι υφιστάμενες τεχνικές για την προστασία και την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων, θα πρέπει να προσδιοριστούν σε όλα τα κράτη μέλη, και να συνοδεύονται από σχέδιο διαχείρισης, καταρτισμένο από κάθε κράτος μέλος, σε συντονισμό με τα σχέδια κάθε λεκάνης απορροής ποταμού. Κατά την εφαρμογή της πολιτικής για τα ύδατα, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να προβλέπουν τη συστηματική ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και έργων ύδρευσης Interreg μεταξύ ενδιαφερομένων φορέων της ίδιας λεκάνης απορροής ποταμού, καθώς και μεταξύ άλλων ενδιαφερομένων φορέων που αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα και παρουσιάζουν τα ίδια χαρακτηριστικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

20. Ζητεί την επέκταση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης των υδάτων μέσω της ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων για τις επιπτώσεις της ξηρασίας⁽⁵⁾ και του ευρωπαϊκού ατλαντα για τον κίνδυνο ξηρασίας⁽⁶⁾. Αμφότερα τα συστήματα αυτά μπορούν να επεκταθούν σε ένα ευρωπαϊκό σύστημα που θα περιλαμβάνει δράσεις διαχείρισης των υδάτων και θα μπορεί να χρησιμεύσει ως πλατφόρμα για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Επιπλέον, θα μπορούσαν να διενεργούνται περισσότερες αναλύσεις κινδύνου σε τακτική βάση, ώστε να είναι δυνατό να προτείνεται η υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών ορισμένων περιοχών από ενδιαφερόμενους φορείς παρόμοιων περιοχών. Όπως και με τη διαχείριση των υδάτων, η διαχείριση της ξηρασίας πρέπει να βασίζεται σε μακροπρόθεσμες στρατηγικές για την προορατική διαχείριση των υδάτων και να επιτρέπει τη μετάβαση από τη διαχείριση κρίσεων στη διαχείριση κινδύνων.

Έρευνα και καινοτομία

21. Ζητεί μια ειδική αποστολή του προγράμματος «Ορίζων» για μια έξυπνη ως προς τη χρήση των υδάτων Ευρώπη σε έναν κόσμο όπου επικρατεί ανθεκτικότητα των υδάτων, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της ΕΕ για την ανθεκτικότητα των υδάτων⁽⁷⁾ και των αποστολών «Αποκατάσταση των ωκεανών και των υδάτων μας», «Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»⁽⁸⁾ και «Ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος»⁽⁹⁾, ούτως ώστε να ενισχυθεί η έρευνα και η καινοτομία στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων.

22. Θεωρεί απαραίτητο, προς διασφάλιση ενός προσηκόντος υδρολογικού σχεδιασμού, συνεπούς με τη βιωσιμότητα των υδάτινων μαζών, να συνεχιστούν οι επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης με στόχο την εξοικονόμηση των υδάτινων ροών και τη διαθεσιμότητα επαρκών αρδευτικών πόρων στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, με συνεχή μέριμνα για την ενσωμάτωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η σύνδεση μεταξύ των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων στη γεωργία και της γεωργικής ασφάλισης για την άρδευση θεωρείται επίσης συμπληρωματική των πολιτικών εκσυγχρονισμού της άρδευσης. Τέλος, κρίνεται απαραίτητο, στα μεσογειακά κλίματα και στα νησιωτικά εδάφη, να αυξηθεί η ρυθμιστική ικανότητα και η ρύθμιση υπό διαμετακόμιση εντός μεγάλων συστημάτων, κάτι που συγκαταλέγεται μεταξύ των βασικών στοιχείων για την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης.

⁽⁵⁾ https://environment.ec.europa.eu/news/commission-publishes-new-tools-help-predict-and-adapt-sectoral-drought-impacts-2023-10-11_en

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκός άτλας για τον κίνδυνο ξηρασίας.

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/newsroom/env/newsletter-archives/48628>.

⁽⁸⁾ Αποστολή της ΕΕ «Αποκατάσταση των ωκεανών και των υδάτων μας».

⁽⁹⁾ Αποστολή της ΕΕ «Ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος».

23. Υποστηρίζει ότι η ΕΕ πρέπει να επιδιώξει να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα των τεχνολογιών αποδοτικής χρήσης του νερού. Οι εν λόγω τεχνολογίες μπορούν να συμβάλουν όχι μόνο στην αποδοτικότερη χρήση των υδάτων, αλλά επίσης σε μια λιγότερο ενεργοβόρο επαναχρησιμοποίηση των υδάτων στο πλαίσιο του καθαρισμού.

24. Δηλώνει ότι στο πλαίσιο μιας καινοτόμου ευρωπαϊκής πλατφόρμας για τις τεχνολογίες ύδρευσης, σε συνδυασμό με την αποδοτική χρήση των ευρωπαϊκών πόρων, μπορούν να πραγματοποιηθούν ουσιαστικές επενδύσεις που θα επιτρέψουν στην ΕΕ να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην καινοτομία για τη διαχείριση των υδάτων στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές. Η στήριξη των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας είναι σημαντική για τη βελτίωση της βιωσιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της χρήσης των υδάτων και για τη διασφάλιση κάθε χρήσης των υδάτων μακροπρόθεσμα.

25. Εφιστά την προσοχή στο δυναμικό της καινοτομίας και της έρευνας για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας της χρήσης των υδάτων και ενθαρρύνει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διεξάγουν έρευνα και να παρέχουν κατάρτιση σχετικά με νέα συστήματα διαχείρισης και χρήσης όμβριων υδάτων και αποθήκευσης νερού, ανακαίνισης των συστημάτων άρδευσης και του δικτύου πόσιμου νερού, κατασκευής νέων λεκανών απορροής όμβριων υδάτων, πρακτικών και τεχνολογιών άρδευσης με αποδοτική χρήση του νερού, αποδοτικότερων ως προς τη χρήση του νερού συστημάτων για τη γεωργία, αλλά και για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία, καθώς και επαναχρησιμοποίησης του νερού, που αυξάνουν τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα του πόσιμου νερού. Σημειώτεον εξάλλου ότι η διαθεσιμότητα εργαζομένων με ειδικά προσόντα και επαγγελματική κατάρτιση είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εφαρμογή, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα των υδάτων.

Γεωργία

26. Προτείνει όλα τα σχέδια της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) να εντείνουν τη βιώσιμη και αποδοτική διαχείριση των υδάτων, δηλαδή τη βέλτιστη χρήση, τη μείωση των απωλειών νερού, την εξάλειψη της παράνομης άντλησης και χρήσης νερού και τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας ολόκληρου του υδατικού συστήματος. Η μακροπρόθεσμη επισιτιστική ασφάλεια και η ανθεκτικότητα των συστημάτων τροφίμων εξαρτώνται από τη διαθεσιμότητα καθαρού γλυκού νερού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει συνεπώς να υιοθετήσει μια αρχή αποδοτικής χρήσης του νερού, η οποία θα επικεντρώνεται στην επαναχρησιμοποίηση του νερού που ανακτάται με χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (ψηφιακά μοντέλα εδάφους: DSM), και βάσει της οποίας τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας θα ενθαρρύνονται να επενδύουν στην αποδοτική χρήση του νερού προτού επενδύσουν σε άλλες πιο σύνθετες λύσεις.

27. Επισημαίνει ότι οι μικροκαλλιεργητές διατρέχουν ιδίως αυξημένο κίνδυνο λειψυδρίας, καθώς ενδέχεται να μην διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να αρχίσουν να χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες προσαρμογής στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις τους ή, ομοίως, να λάβουν μέτρα μετριασμού της κλιματικής αλλαγής. Η γεωργία και οι γεωργοί επωμίζονται περίπου το 84 % των οικονομικών επιπτώσεων της ξηρασίας, γεγονός που συχνά οδηγεί στο κλείσιμο των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή στη μετάβαση σε καλλιέργειες που είναι ανθεκτικότερες στην ξηρασία. Δεδομένης της παρατηρούμενης αύξησης των ακραίων καιρικών συνθηκών, συμπεριλαμβανομένων των ξηρασιών και των πλημμυρών, χρειάζονται στοχευμένες πολιτικές για τη στήριξη των μοναδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους. Είναι απαραίτητο τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών να κατανέμουν κατά προτεραιότητα στη γεωργική χρήση τους προερχόμενους από ανακτημένο νερό πόρους, γεγονός που θα καταστήσει δυνατή τη μείωση της άντλησης υπόγειων υδάτων διασφαλίζοντας παράλληλα την υδροδότηση του γεωργικού τομέα.

28. Ζητεί, όπως γινόταν μέχρι τώρα, να διατίθενται από τον προϋπολογισμό της ΚΓΠ κονδύλια για τις υποδομές ύδρευσης και τη διαχείριση των υδάτων, ώστε να διασφαλιστεί η καταβολή επαρκούς αποζημίωσης στους γεωργούς που συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη πράσινων και γαλάζιων υποδομών, καθώς και να υποστηριχθεί η μετάβαση σε γεωργικές τεχνικές πιο αποδοτικές ως προς τη χρήση του νερού. Είναι ωστόσο σημαντικό να διενεργηθούν αναλύσεις κόστους-οφέλους, ώστε η οικονομική αντιστάθμιση να ωφελεί κυρίως τους γεωργούς που είναι εγκατεστημένοι σε περιοχές που απειλούνται από ξηρασία και διατρέχουν κίνδυνο απερίθμωσης. Θα πρέπει να χορηγείται αποζημίωση για επενδύσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανθεκτικότητας της διαχείρισης των υδάτων και στον περιορισμό, όπου είναι δυνατόν, της χρήσης νερού. Κατά την εφαρμογή της ΚΓΠ, είναι αναγκαίο να αναλύονται οι συνθήκες που επικρατούν σε κάθε περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.

29. Χαιρετίζει τη διαδικασία μεταρρύθμισης της ΚΓΠ, η οποία προωθεί βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, όπως η αμειψισπορά, η προστασία του εδάφους και η άρδευση ακριβείας, διαπιστώνει δε ότι υπάρχουν καινοτόμοι τρόποι που καθιστούν δυνατή την επαναχρησιμοποίηση των υγρών αποβλήτων και των λυμάτων για γεωργικούς σκοπούς, κάτι που μπορεί να μειώσει την ανάγκη για λιπάσματα και τη ρύπανση των υδάτινων πόρων μας. Ωστόσο, πρέπει να δοθεί ορισμένη ευελιξία στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες ώστε να είναι σε θέση να προσαρμόζονται στις διάφορες εδαφοκλιματικές συνθήκες κάθε περιοχής. Πρέπει να υποστηριχθούν περαιτέρω οι βιώσιμες γεωργικές πρακτικές από επαρκείς επενδύσεις σε καινοτόμες γεωργικές πρακτικές για την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον και της κλιματικής αλλαγής, με παράλληλη προστασία της βιοποικιλότητας και ενίσχυση της βιώσιμης παραγωγής στην ΕΕ που θα διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα των γεωργών και των γεωργικών επιχειρήσεων και θα αναζωογονεί τις αγροτικές κοινότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου του 2021 με τίτλο «Βιώσιμη χρήση των υδάτων στη γεωργία» καταλήγει στο συμπέρασμα πως η ΚΓΠ τείνει περισσότερο να ενθαρρύνει «τη μεγαλύτερη παρά την αποδοτικότερη χρήση νερού». Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να συνεχίσουμε να επιμένουμε στη βιώσιμη χρήση του νερού.

30. Εκτιμά ότι η προώθηση της ολοκληρωμένης βιολογικής γεωργίας και των πολυετών καλλιεργειών συμβάλλει στη μείωση των λιπασμάτων και των χημικών ουσιών, αλλά και στη βελτίωση της ικανότητας συγκράτησης των υδάτων στο έδαφος, όπερ είναι σημαντικό σε περίπτωση όχι μόνο έλλειψης αλλά και υπεραφθονίας υδάτων. Επιπλέον, οι πρακτικές διαχείρισης των δασών στις αγροτικές περιοχές συμβάλλουν επίσης στην αποτελεσματική μείωση της ευπάθειας στην ξηρασία, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ζωτικότητας των δέντρων, τη διατήρηση της υγρασίας του εδάφους και τη διασφάλιση της παροχής καθαρού νερού.

31. Επισημαίνει ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν σχέδια για την αξιοποίηση και τη βελτιστοποίηση μη συμβατικών υδάτινων πηγών με σκοπό τη διατήρηση των οικολογικών συνθηκών των υδροφόρων οριζώντων. Τα λύματα θα πρέπει να επαναχρησιμοποιούνται με προσοχή: πρέπει να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τους τομεακούς κανονισμούς που αφορούν την επαναχρησιμοποίησή τους, προκειμένου να διατηρηθούν οι τιμές των επικίνδυνων ουσιών στα όρια που αυτοί καθορίζουν. Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν μηχανισμοί για την προστασία και τον εντοπισμό μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκύπτουν από αναδυόμενες ή απροσδόκητες επικίνδυνες ουσίες, π.χ. μέσω μη στοχευόμενων αναλύσεων και αναλύσεων τοξικότητας βάσει μοντέλων, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των χωρών με αποδεδειγμένη πείρα στην επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων.

32. Τονίζει ότι, όπως η βιομηχανία και ο τουρισμός, η γεωργία πρέπει επίσης να συνεχίσει να επενδύει στην ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης νερού και στη βελτιστοποίηση της απόδοσης των καλλιεργειών χρησιμοποιώντας καινοτόμες και βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, όπως η στάγδην άρδευση και η γεωργία ακριβείας. Σε περιόδους λειψυδρίας, κάθε αρμόδια αρχή θα πρέπει να διαθέτει ολοκληρωμένο και ισορροπημένο σχέδιο για τη διασφάλιση της βιώσιμης και δίκαια κατανεμημένης χρήσης του νερού, με το οποίο παράλληλα θα ελαχιστοποιούνται οι οικονομικές ζημιές σε τομείς με υψηλή κατανάλωση νερού, όπως η γεωργία, η βιομηχανία, ο τουρισμός και η ενέργεια.

33. Υπενθυμίζει τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [κανονισμός (ΕΕ) 2020/741 ⁽¹⁰⁾] σύμφωνα με την οποία η διαχείριση των υδάτων και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών θα πρέπει να επικεντρώνονται στην επαναχρησιμοποίηση των υδάτων. Ενεργοβόρες τεχνικές όπως η αφαλάτωση θα πρέπει να περιορίζονται σε περιοχές χωρίς επαρκή γλυκά ύδατα, δεδομένου ότι κύριος στόχος μιας Γαλάζιας Συμφωνίας της ΕΕ θα πρέπει να είναι η επαναχρησιμοποίηση και η βελτιστοποίηση των διαθέσιμων υδάτων. Η αφαλάτωση μπορεί να χρησιμεύσει για την εφαρμογή τεχνολογιών μετατροπής ισχύος σε μορφή Χ, παρότι είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται η μετατροπή ηλεκτρικής ενέργειας για λιγότερο ενεργοβόρες λύσεις, όπως η επεξεργασία των υδάτων και η ανάκτηση των λυμάτων. Ζητεί την ταχεία και άνευ περιττής γραφειοκρατίας εφαρμογή από τα κράτη μέλη της ΕΕ της πράξης για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων [κανονισμός (ΕΕ) 2020/741]. Οι δυνατότητες ευελιξίας για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής ώστε να συμπεριληφθούν οι αστικοί χώροι πρασίνου και ο βιομηχανικός εφοδιασμός θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη μέλη. Στον κανονισμό για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων ορίζονται ενιαίες ελάχιστες απαιτήσεις για το ανακτημένο νερό και καθορίζονται οι χρήσεις του. Ο κανονισμός καθορίζει το πλαίσιο υπό το οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν να προβαίνουν σε επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων για γεωργική άρδευση.

34. Υπενθυμίζει την άποψη της ΕΟΚΕ ⁽¹¹⁾ ότι είναι ανάγκη να δημιουργηθούν καλές οικονομικές συνθήκες για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης ώστε να μειωθούν οι απώλειες νερού λόγω διαρροών στα δίκτυα και η εξάτμιση σε ανοικτά κανάλια και υδατοδεξαμενές στα κράτη μέλη. Η ΚΓΠ δεν θα πρέπει να στηρίζει καταστάσεις που αντιβαίνουν στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.

35. Εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ο κανονισμός (ΕΕ) 2020/741 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2020, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων, προβλέπει δυσανάλογα υψηλές απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση στη γεωργία, οι οποίες δεν εφαρμόζονται σε επεξεργασμένα ύδατα που έχουν απολέσει την ταυτότητά τους όταν απορρίπτονται σε δημόσια υδατορεύματα.

36. Θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα απαγορεύει την απόρριψη άλμης από μονάδες αφαλάτωσης. Οι εγκαταστάσεις μετατροπής ισχύος σε μορφή Χ μπορούν να κατασκευαστούν μόνον εάν είναι δυνατή η επιστροφή των θαλάσσιων υδάτων στη θάλασσα. Ωστόσο, στην περίπτωση μη συμβατικών πηγών νερού, όπως η αφαλάτωση, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάλυση κόστους-οφέλους, με γνώμονα όχι μόνο το οικονομικό αλλά και το περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος.

37. Φρονεί ότι απαιτείται διατομεακή συνεργασία μεταξύ γεωργών, επιχειρήσεων, δημόσιων αρχών και ιδρυμάτων γνώσης προκειμένου να αναπτυχθούν προσεγγίσεις για την προσαρμογή της γεωργικής οικονομίας στην κλιματική αλλαγή (μετριασμό), καθώς και μέτρα για την προσαρμογή στη λειψυδρία και τις φυσικές καταστροφές

⁽¹⁰⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/741 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 2020 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων (ΕΕ L 177 της 5.6.2020, σ. 32).

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και κλιματική έκτακτη ανάγκη: κυκλικές και άλλες λύσεις για το αγροδιατροφικό σύστημα της ΕΕ σε μια μελλοντική "Γαλάζια συμφωνία της ΕΕ"» (ΕΕ C 349 της 29.9.2023, σ. 80).

Αγροτική ανάπτυξη

38. Εκφράζει την ικανοποίησή της για τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα σε λύσεις που βασίζονται στη φύση, όπως η αποκατάσταση φυσικών πλημμυρικών περιοχών. Υπό το πρίσμα των τεχνολογικών εξελίξεων, καθώς και για λόγους ασφάλειας και υγείας, θα πρέπει να αναζητηθούν, βάσει μιας ανάλυσης κόστους-οφέλους, λύσεις προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά της οικείας περιφέρειας ή δήμου.

39. Τονίζει ότι η καταπολέμηση της απερίημωσης είναι απαραίτητη για τη διατήρηση ενός ευρωπαϊκού οικοτόπου υψηλής ποιότητας. Για τον σκοπό αυτόν, είναι σημαντικό να ενθαρρυνθούν η αυτοφυής βλάστηση, όπως οι λόχμες, οι πρεμνοφυείς συστάδες και τα δάση, όπως και οι δασώδεις βοσκοτόποι, οι στέπες και άλλα τοπία. Η προληπτική αντιμετώπιση των πυρκαγιών είναι ζωτικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι παραδοσιακές κτηνοτροφικές πρακτικές, ο καθαρισμός των δασών και η κατάλληλη διατήρησή τους είναι ουσιαστικής σημασίας, όπως επίσης και η ανάκτηση εγκαταλελειμμένων ή υποχρησιμοποιούμενων εκτάσεων ως κύριας αιτίας σημαντικών περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων στις αγροτικές περιοχές.

40. Φρονεί ότι απαιτείται περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά την εκμετάλλευση των υπηρεσιών οικοσυστήματος που παρέχονται από την ίδια τη φύση (νερό, θρεπτικές ουσίες, υδροφόροι ορίζοντες, ρύθμιση της θερμοκρασίας, βιοποικιλότητα, δενδρόφυτες εκτάσεις και βλάστηση κ.λπ.), τα οφέλη των οποίων θα μπορούσαν εν μέρει να διατεθούν στους αγροτικούς δήμους για τη στήριξη της οργάνωσης και της ανάπτυξης του εδάφους τους ⁽¹²⁾. Πρέπει ακόμη να αντισταθμιστούν οι περιορισμοί τους οποίους αντιμετωπίζουν αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν μεγάλοι ταμιευτήρες γλυκού νερού, καθιστώντας την παραγωγή ενέργειας και τη βιομηχανική ανάπτυξη γειτονικών αστικών περιβαλλόντων συμβατές με την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών κοινοτήτων όπου υπάρχουν οι εν λόγω ταμιευτήρες.

41. Υπογραμμίζει την κρίσιμη σύνδεση μεταξύ των γεωργικών πρακτικών και της ποιότητας των υδάτων, τονίζοντας την επείγουσα ανάγκη για βιώσιμες προσεγγίσεις όσον αφορά τον μετριασμό των επιπτώσεων στα υδάτινα οικοσυστήματα: υπενθυμίζει ότι η υπερβολική χρήση γεωργικών χημικών ουσιών, ιδίως αζωτούχων και φωσφορούχων λιπασμάτων, η οποία επιτείνει τη δημιουργία νεκρών ζωνών στη Βαλτική Θάλασσα, όχι μόνο θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα των υδάτων, αλλά απειλεί επίσης άμεσα τα μέσα διαβίωσης των παράκτιων κοινοτήτων στην περιοχή.

42. Ζητεί να αναγνωριστεί, από οικονομική άποψη, ότι η ικανότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, όπως και η διατήρηση της βιοποικιλότητας και της ποιότητας των δασών, εξαρτώνται πρωτίστως από την έξυπνη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, τονίζει δε τις δυνατότητες της αποκεντρωμένης επεξεργασίας των υδάτων σε μικρούς δήμους για τη βελτίωση της συγκράτησης των υδάτων σε φυσικά περιβάλλοντα ⁽¹³⁾.

43. Υπογραμμίζει ότι τα δάση, όπως άλλωστε και η αποκατάσταση υγροτόπων και άλλες λύσεις που βασίζονται στην ίδια τη φύση, διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη συγκράτηση των υδάτων, επηρεάζοντας την ποσότητα και τον χρόνο παροχής του νερού στα ρεύματα και τα υπόγεια ύδατα. Ενισχύουν την ικανότητα διείσδυσης και αποθήκευσης, απορροφώντας τα πλεονάζοντα όμβρια ύδατα για την πρόληψη των απορροών και τον μετριασμό των ζημιών που προκαλούνται από πλημμύρες. Ως εκ τούτου, η ΕΠ ενθαρρύνει πρακτικές διαχείρισης των δασών κοντά στη φύση, οι οποίες μετριάσουν αποτελεσματικά την ευπάθεια στην ξηρασία, ενισχύοντας τη ζωτικότητα των δέντρων, διατηρώντας την υγρασία του εδάφους και διασφαλίζοντας την παροχή καθαρού νερού, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των δασών και εξασφαλίζοντας στους ιδιοκτήτες δασών τη δυνατότητα να παράγουν αγαθά υψηλότερης αξίας, βελτιώνοντας σε τελική ανάλυση τη μακροπρόθεσμη κερδοφορία του δάσους. Προς τούτο χρειάζεται να εφαρμοστεί πολυλειτουργική διαχείριση των δασών βάσει ανάλυσης κόστους-οφέλους και τεχνικές λύσεις, οι οποίες θα συμβάλουν στην προστασία της φύσης, θα καθιστούν δυνατή την αποθήκευση των όμβριων υδάτων και θα μειώνουν τον κίνδυνο πυρκαγιάς και διάβρωσης των εδαφών.

44. Ζητεί εκ νέου να συμπεριληφθούν οι πλημμυρικές περιοχές μεταξύ των εμβληματικών πρωτοβουλιών για τις ανθεκτικές περιοχές, λόγω της συμβολής τους στην αύξηση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, στην ανάπτυξη μιας γεωργίας με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και στην πρόληψη και τη διαχείριση των πλημμυρών. Πολλοί ποταμοί και πλημμυρικές περιοχές έχουν διασυννοριακό χαρακτήρα (κάτι που αποτελεί πρόκληση) και αποτελούν μέρος του ευρύτερου προβλήματος των υδάτων. Υπάρχει συνεπώς ανάγκη διεθνούς και διαπεριφερειακής συνεργασίας στον τομέα αυτόν ⁽¹⁴⁾.

45. Καλεί κάθε επίπεδο διακυβέρνησης να εφαρμόσει την αγροτική θωράκιση: κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών και μέτρων, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να υιοθετήσουν ένα αγροτικό όραμα για τον καλύτερο προσδιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων και συνεπειών των πολιτικών που σχετίζονται με τα ύδατα στις αγροτικές περιοχές.

46. Επισημαίνει, στο πλαίσιο του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές ⁽¹⁵⁾, ότι το νερό επιτελεί πολλές λειτουργίες (τουρισμός, βιομηχανία, βιοποικιλότητα, μεταφορές, προσωπική χρήση κ.λπ.), γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε πολλές δυνητικές συγκρούσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη χρήση του νερού. Μια Γαλάζια Συμφωνία της ΕΕ πρέπει να διασφαλίζει ότι τα τοπικά και περιφερειακά χαρακτηριστικά λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη νέων πολιτικών, χάρη στη συμμετοχή των τοπικών φορέων σε πρώιμο στάδιο.

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ» (EE C 270 της 13.7.2022, σ. 18).

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Στόχοι και εργαλεία για μια έξυπνη αγροτική Ευρώπη» (EE C 188 της 30.5.2023, σ. 14).

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ» (EE C 270 της 13.7.2022, σ. 18).

⁽¹⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0345>.

47. Παρατηρεί ότι οι τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας είναι πιο ευάλωτοι σε καταιγίδες, ξηρασίες και πλημμύρες από ό,τι οι αστικές δραστηριότητες. Οι αγροτικές περιοχές είναι μεγαλύτερες και πιο αραιοκατοικημένες. Η παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με το νερό, όπως η συντήρηση των υποδομών ύδρευσης, είναι πιο περίπλοκη από ό,τι στις αστικές περιοχές, γεγονός που παρεμποδίζει τις πρόσθετες τοπικές επενδύσεις που απαιτούνται για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας αυτών των περιοχών. Οι ευρωπαϊκές επενδύσεις σε πράσινες και γαλάζιες υποδομές και στην ύδρευση θα πρέπει να επικεντρωθούν πρωτίστως στην αγροτική ανάπτυξη και σε έργα στα οποία χρησιμοποιούνται λύσεις που βασίζονται στη φύση, προκειμένου να διασφαλιστούν η παροχή καθαρού και προσβάσιμου νερού και η διαθεσιμότητα βασικών επενδύσεων για την ανθεκτικότητα των αγροτικών, αλλά και των αστικών επίσης περιοχών, σε υδατικές καταστροφές.

48. Χαιρετίζει τις εργασίες σχετικά με τη Σύμβαση των Άλπεων και τη Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων, καθώς και το έργο της κοινότητας εργασίας για τα Πυρηνάια, που συμβάλλουν στον συντονισμό των πολιτικών, μεταξύ άλλων στον τομέα των υδάτων ⁽¹⁶⁾.

Προστασία των πολιτών από υδατικές καταστροφές

49. Τονίζει ότι η πολιτική προστασία θα πρέπει να καταστεί οριζόντια συνιστώσα της διαχείρισης των υδάτων. Οι επενδύσεις στην ανθεκτικότητα σε υδατικές καταστροφές διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον μετριασμό και την ελαχιστοποίηση των ακραίων επιπτώσεων της ξηρασίας και των πλημμυρών.

50. Υποστηρίζει ότι τα αντιπαραγωγικά μέτρα που ελήφθησαν στο παρελθόν, όπως η εκτροπή του ρου ποταμών, η εξάλειψη των υγροτόπων και η αποψίλωση των δασών, έχουν οδηγήσει σε αυξημένη καταπόνηση των υδάτινων πόρων ⁽¹⁷⁾ και αφυδάτωση των εδαφών. Πέραν της κλιματικής αλλαγής, οι ανθρώπινες αποφάσεις ευθύνονται επίσης για τους αυξανόμενους κινδύνους και τις ακραίες συνέπειες των υδατικών καταστροφών. Οι αποφάσεις που επιδεινώνουν την ξηρασία θα πρέπει να αντιστραφούν όσο το δυνατόν περισσότερο προκειμένου να προστατευθούν οι πολίτες.

51. Χαιρετίζει, στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι το πεδίο εφαρμογής της αναθεώρησης της οδηγίας 2008/114/ΕΚ για τις υποδομές ζωτικής σημασίας έχει επεκταθεί ώστε να συμπεριλάβει τα λύματα και το πόσιμο νερό. Δεδομένου ότι η ανθεκτικότητα αφορά όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, ο συντονισμός και η καλή πολυεπίπεδη διατομεακή συνεργασία για ετοιμότητα προς αντιμετώπιση των καταστροφών, μείωση των κινδύνων και ενίσχυση της ανθεκτικότητας είναι ζωτικής σημασίας.

52. Υπογραμμίζει ότι, στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, θα πρέπει όχι μόνο να εντοπισθούν οι ζώνες που διατρέχουν κίνδυνο, αλλά και να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες, προκειμένου να διασφαλιστεί και να διευκολυνεται η ύδρευση και να προστατεύονται οι πολίτες σε περίπτωση υδατικής καταστροφής.

53. Ζητεί να ενσωματωθούν οι προκλήσεις της λειψυδρίας, της ξηρασίας και των πλημμυρών σε όλα τα μέτρα, τόσο προληπτικής όσο και κατασταλακτικής φύσης. Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα αποτελεί εν προκειμένω προληπτικό μέτρο που διασφαλίζει την ανθεκτικότητα της Ένωσης έναντι υδατικών καταστροφών, ενώ ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της ΕΕ παρέχει τη δυνατότητα άμεσης αντίδρασης σε καταστροφές όπως οι δασικές πυρκαγιές και οι πλημμύρες. Η ενσωμάτωση της συνολικής αυτής προσέγγισης στην ευρωπαϊκή νομοθεσία καθιστά δυνατή την καλύτερη προστασία των Ευρωπαίων πολιτών.

54. Τονίζει την ανάγκη να προβούν τα κράτη μέλη στις απαραίτητες επενδύσεις για την προστασία των δικτύων και των υποδομών ύδρευσης στους δήμους και τις περιφέρειες της Ευρώπης από πιθανές επιθέσεις.

Προστασία των καταναλωτών

55. Υπενθυμίζει ότι το 2010 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αναγνώρισε το δικαίωμα στην ύδρευση και την αποχέτευση ως ανθρώπινο δικαίωμα ⁽¹⁸⁾. Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες πρέπει να δεσμευθούν να βελτιώσουν έως το 2030 την πρόσβαση όλων των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε καθαρό και οικονομικά προσπτό πόσιμο νερό, καθώς και σε βασικές υπηρεσίες αποχέτευσης.

56. Υπογραμμίζει ότι κεντρικό στοιχείο της πολιτικής μας για τα ύδατα, εκτός από τη διασφάλιση επαρκούς ύδρευσης, πρέπει να είναι η ποιότητα των υδάτων μας. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να βελτιώσουν την επεξεργασία των μολυσμένων υδάτων και την παρακολούθηση της ποιότητας των υδάτων μας προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των προτύπων ποιότητας που ορίζονται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα σε ολόκληρη την ΕΕ. Ζητεί την πλήρη εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

57. Επαναλαμβάνει ότι απαιτούνται επενδύσεις στη διαχείριση των υδάτων για την επίτευξη μιας γαλάζιας μετάβασης παράλληλα με την πράσινη μετάβαση. Θα πρέπει όχι μόνο να διασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ των διαφόρων τομέων και ενδιαφερόμενων μερών, αλλά και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους τοπικούς πληθυσμούς, οι οποίοι δεν θα πρέπει να επωμιστούν δυσανάλογα το κόστος της διαχείρισης των υδάτων. Επιβάλλεται να διασφαλιστεί ισότιμη πρόσβαση όλων των καταναλωτών στο νερό.

⁽¹⁶⁾ Σύμβαση για την προστασία των Άλπεων και Σύμβαση των Άλπεων.

⁽¹⁷⁾ Η καταπόνηση των υδάτινων πόρων είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται ταυτόχρονα στην ξηρασία, τη λειψυδρία, την αδυναμία πρόσβασης στο νερό και την κακή ποιότητά του.

⁽¹⁸⁾ Νερό για τη ζωή — Ανθρώπινο δικαίωμα στο νερό (ΟΗΕ).

58. Υποστηρίζει ότι λύσεις που βασίζονται στη φύση, όπως η αποκατάσταση υγροτόπων και η δημιουργία ζωνών προστασίας, βελτιώνουν επίσης την ποιότητα των υδάτων των λιμνών και των ποταμών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να συμπεριληφθούν στα σχέδια διαχείρισης για όλες τις λεκάνες απορροής ποταμών, προκειμένου να προστατευθούν καλύτερα οι καταναλωτές.

59. Επιμένει ότι είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί διαφάνεια όσον αφορά την τιμολόγηση του νερού, ούτως ώστε να μπορούν να εντοπιστούν οι διαφορές τιμών μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών και να προωθηθούν πολιτικές που ευνοούν την αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση μέσω ποσοτικοποιήσιμων αναλύσεων κόστους-οφέλους. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της λειψυδρίας και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά μέσα για την αντιμετώπιση των σημερινών και ολοένα εντεινόμενων προβλημάτων σε σχέση με την οικονομική προσιτότητα του νερού.

60. Φρονεί ότι, δεδομένου ότι η συμπεριφορά και οι επιλογές των καταναλωτών επηρεάζουν σημαντικά τη χρήση του νερού σε όλα τα επίπεδα, πρέπει να δρομολογηθούν κοινές εκστρατείες και δράσεις της ΕΕ με σκοπό την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την αξία του νερού και των σχετιζόμενων με αυτό υπηρεσιών. Οι εν λόγω εκστρατείες ευαισθητοποίησης θα πρέπει επίσης να επεκταθούν και σε άλλους τύπους κατανάλωσης, όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η βιομηχανία.

Βρυξέλλες, 20 Ιουνίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Vasco ALVES CORDEIRO